

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

**EKONOMIE
NOVEMBER 2012
MEMORANDUM**

PUNTE: 300

Hierdie memorandum bestaan uit 35 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1 (LO1–LO4)****1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

1.1.1	A – kort ✓✓		
1.1.2	C – 'n eenvormige tarief ✓✓		
1.1.3	B – aanbod ✓✓		
1.1.4	C – negatief ✓✓		
1.1.5	A – gedifferensieerd ✓✓		
1.1.6	A – verlaag ✓✓		
1.1.7	A – Breëbasis- Swart Ekonomiese Bemagtiging ✓✓		
1.1.8	B – tegnologie ✓✓		
1.1.9	B – korridors ✓✓		
1.1.10	C – stagflasië ✓✓		
1.1.11	C – kulturele ✓✓		
1.1.12	B – aardverwarming ✓✓	(12x2)	(24)

1.2 EENWOORDITEMS

1.2.1	Vermenigvuldiger ✓✓		
1.2.2	Marginale-/Grenskoste ✓✓		
1.2.3	Heropbou- en Ontwikkelingsprogram/HOP ✓✓		
1.2.4	Gini-koëffisiënt ✓✓		
1.2.5	Inflasië ✓✓	(5x2)	(10)

1.3 PASITEMS

1.3.1	C – verleen bystand aan lande met betalingsbalansprobleme ✓✓		
1.3.2	A – glo dat markte inherent stabiel is ✓✓		
1.3.3	G – evalueer die uitvoerbaarheid van groot infrastruktuurprojekte ✓✓		
1.3.4	F – nie-mededingend en nie-uitsluitbaar ✓✓		
1.3.5	I – meting van inflasië ✓✓		
1.3.6	D – bevorder die uitbreiding van handel deur vryhandelsgebiede tussen lidlande ✓✓		
1.3.7	B – vermindering van lewensvorme binne die ekosisteem ✓✓		
1.3.8	H – beperkings wat deur die owerheid op besoedeling geplaas word ✓✓	(8x2)	(16)

[50]

AFDELING B

Beantwoord enige DRIE van die vyf vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 2: (LU1 AS1–4) MAKROEKONOMIE**2.1 Kies die korrekte woord tussen hakies**

2.1.1 finansiële ✓✓

2.1.2 deregulasie ✓✓

2.1.3 belasting ✓✓

2.1.4 positiewe ✓✓

(4x2) (8)

2.2 Enige DRIE dienste wat deur die owerheid verskaf word.

- Beskerming ✓✓ bv. die polisediens ✓✓
- Ekonomies ✓✓ bv. voorsiening van water ✓✓
- Algemeen ✓✓ bv. infrastruktuur ✓✓
- Sosiaal ✓✓ bv. pensioen, toelaes ✓✓
- Publieke goedere ✓✓
- Gemeenskapsgoedere ✓✓
- Kollektiewe goedere ✓✓
- Meriete goedere ✓✓
- Bewaar gemeenskaplike hulpbronne ✓✓
- Bestuur die ekonomie ✓✓

Ken 2 punte vir enige ander relevante voorbeelde toe (Enige 3x2) (6)

2.3 Bestudeer die spotprent en beantwoord die vrae wat volg:**2.3.1 Wat is die boodskap van die spotprent?**

- Mense in die privaatsektor geniet al die voordele van die markstelsel, tot nadeel van ander ✓✓
- Die behoefte aan owerheidsinmenging ✓✓
- Toon 'n ongelyke verdeling van inkomme ✓✓
- Bv. die Marikana kwessie ✓✓

(Enige ander relevante antwoord) (2)

2.3.2 **Wat kan die privaat sektor doen om die lewensomstandighede van hierdie werkers te verbeter?**

- Verskaf subsidies of gratis huisvesting ✓✓
- beurse aan afhanklikes van werknemers ✓✓
- gesubsidieerde etes in kantiene ✓✓
- geld gebruik om na die behoeftes van armes om te sien ✓✓
- Verhoog lone ✓✓
- Werkverskaffing ✓✓
- Opleiding (vaardigheidsontwikkeling) ✓✓
- Aansporings (aanvaar enige relevante voorbeelde) ✓✓
- KSI (Korporatiewe Sosiale Investering) ✓✓
- PPV (Publieke Privaat sektor Vennootskappe) ✓✓
- WBP (Werknemers Bystandsprogramme) ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 2x2)

(4)

2.3.3

- Welsynstoelaes ✓✓ bv. pensioene, gestremdheidstoelaes ✓✓
- In natura-betalings ✓✓ bv. gratis water ✓✓ elektrisiteit ✓✓ voedingskemas ✓✓
- Dienste ✓✓ riolering ✓✓ skoon water ✓✓ gratis huisvesting ✓✓
- Primêre gesondheidsorg ✓✓ gratis hospitalisering ✓✓ klinieke ✓✓
- Onderwys ✓✓ geen skoolfooie nie ✓✓
- Nasionalisering ✓✓
- Progressiewe belasting ✓✓
- Werkskepping ✓✓
- Vaardigheidsopleiding ✓✓
- Aansporingskemas om besighede te begin ✓✓
- UPWP (Uitgebreide Publieke Werke Program) ✓✓
- Implementeer strategieë (AsgiSA, Jipsa) ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 2x2)

(4)

2.4 **Bestudeer die uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.**

2.4.1 **Wat beteken nasionalisering?**

Die proses waar die owerheid die eienaarskap van private ondernemings oorneem ✓✓ met of sonder vergoeding.

(2)

2.4.2 **Watter effek sal die nasionalisering van mybne en banke op gewone burgers hê?**

POSITIEWE EFFEKTE: ✓✓

- Meer inkomste gaan na die staatskoffers ✓✓
- Verbeterde herverdeling van inkome vir baie mense is moontlik ✓✓
- Werkskepping ✓✓
- Hoër inkome per capita ✓✓
- Styging in die lewenstandaard ✓✓

NEGATIEWE EFFEKTE:

- Negatiewe impak op waarde van aandele ✓✓
- Negatiewe impak op salarisse/toestande van dienslewering ✓✓
- Korrupsie ✓✓
- Nepotisme ✓✓
- Disinvestering ✓✓
- Swak kwaliteit van dienslewering ✓✓
- Werksverliese ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 2x2)

(4)

2.4.3 **Hoekom, dink jy, word myne vir nasionalisering geteiken?**

- Werksgeleenthede ✓✓
- Inkomste generering ✓✓
- Politieke gewin/spreek die ongelykhede van die verlede aan/beveg armoede ✓✓
- Strategiese belang ✓✓
- Beskou as 'n nasionale bate ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(2)

2.4.4 **Hoekom word daar na goud as 'n kwynende bedryfstak verwys?**

- Dis 'n natuurlike hulpbron wat uitgeput kan raak/goud is 'n verdwynende bate ✓✓
- Myne kan sluit en geen goud meer produseer nie ✓✓
- Goud word huidiglik nie so strategies belangrik geag as platinum en steenkool nie ✓✓

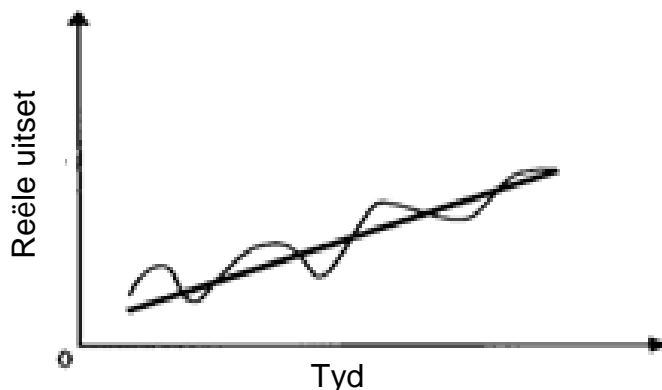
(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 1x2)

(2)

2.5 Verduidelik hoe eksogene faktore sakesiklusse veroorsaak

- Die monetaristiese denkskool is in 1960 deur professor Milton Friedman begin. ✓✓
- Die klassieke ekonome het geglo dat die markte inherent (natuurlik) stabil is ✓✓
- Dit word ook die sonvlekteorie genoem ✓✓
- Hulle het eksogene verduidelikings (toestande wat ontstaan buite die markstelsel) vir periodieke resessies en herstel gegee ✓✓
- Hulle het hierdie fluktuasies in ekonomiese aktiwiteite as tydelik beskou a.g.v. eksterne faktore. ✓✓
- Hierdie fluktuasies kan ook voorkom a.g.v. oneffektiewe owerheidsbeleid. ✓✓
- Ondersteuners sê dat die owerheid die markkragte moet oorlaat aan hul eie meganismes ✓✓
- Dit lei tot fluktuasies in die koers waarteen die geldaanbod styg, wat lei tot veranderinge in die koers van prysstygings, produksie en indiensname. ✓✓
- Ander eksterne redes vir sakesiklusse is weerstoestande, ✓✓ natuurrampe: skokke ✓✓ (aansienlike styging in die prys van brandstof of oorlog ✓✓) en strukturele veranderinge ✓✓ (ontwikkeling van elektronika ✓✓) verandering in modes ✓✓ smake en voorkeure van verbruikers ✓✓
- Hierdie faktore ontwrig almal die stabiliteit van die markte. ✓✓
- As onewewigtigheid in die mark heers moet markkragte inskop om ewewig te herstel ✓✓
- Grafiek:

- Verduideliking van die grafiek wat verband hou met die vraag ✓✓
(Voorbeelde sonder verduidelikings, maksimum 4 punte)
(Enige 4x2) (8)

2.6 Onderskei tussen die appresiasie en depresiasie van die rand teenoor die dollar.

Appresiasie

- Definisie: **Appresiasie van 'n geldeenheid** impliseer 'n styging in die waarde van die binnelandse geldeenheid relatief tot geldeenhede van ander lande ✓ as gevolg van markkragte ✓
- Appresiasie van 'n geldeenheid: uitvoere sal afneem en invoere sal toeneem ✓✓
- Dit sal 'n negatiewe effek op die betalingsbalans hê ✓✓
- Bv. 'n Laer prys of wisselkoers reflekteer 'n appresiasie van die binnelandse geldeenheid teenoor die buitelandse geldeenheid. ✓✓
- 'n Daling in die rand/dollar-wisselkoers van \$1 = R10,51 tot \$1 = R6,36 impliseer dus 'n appresiasie van die rand teenoor die dollar, ✓✓
- omdat ons dan minder rand nodig het om die vereiste aantal dollar te koop. ✓✓

Depresiasie

- Definisie: **Depresiasie van 'n geldeenheid** impliseer 'n daling in die waarde van die binnelandse geldeenheid relatief tot geldeenhede van ander lande ✓ as gevolg van markkragte ✓
- Depresiasie van 'n geldeenheid – uitvoere sal toeneem en invoere sal afneem ✓✓
- Dit sal 'n positiewe effek op die betalingsbalans hê ✓✓
- Bv. 'n Hoër prys of wisselkoers reflekteer 'n depresiasie van die binnelandse geldeenheid teenoor die buitelandse geldeenheid. ✓✓
- 'n Toename in die rand/dollar-wisselkoers van \$1 = R6,11 tot \$1 = R10,51 impliseer dus 'n depresiasie van die rand teenoor die dollar. ✓✓
- omdat ons dan meer rand nodig het om die vereiste aantal dollar aan te koop. ✓✓

(Enige 2x4)

(8)
[50]

VRAAG 3: (LU2 AS1–3) MIKROEKONOMIE**3.1 Kies die korrekte woord tussen hakies**

3.1.1 produsent ✓✓

3.1.2 oor- ✓✓

3.1.3 gemiddelde veranderlike ✓✓

3.1.4 monopolistiese ✓✓

(4x2) (8)

3.2 Enige DRIE oorsake van markmislukkings.

- Eksternaliteite ✓✓
- Publieke goedere ✓✓
- Meriete- en demerietegoedere ✓✓
- Onvolmaakte markte/mededinging/prysdiskriminasie/prysafroming/versperrings tot toetrede ✓✓
- Gebrek aan inligting/onsekerheid ✓✓
- Onbeweeglikheid van produksiefaktore ✓✓
- Ongelyke verdeling van inkomste ✓✓

(Enige 3x2) (6)

3.3 Bestudeer die grafiek en beantwoord die vrae wat volg.3.3.1 **Watter markstruktuur word in die grafiek hierbo voorgestel?**
Oligopolie/onvolmaakte mark ✓✓

(2)

3.3.2 **Watter tipe vraagkurwe word in die grafiek geïllustreer?**
Geknakte/neig afwaarts ✓✓

(2)

3.3.3 **Verduidelik hoekom die produsent NIE die prys sal verlaag om verkope aan te moedig NIE?**

- Hy sal meer inkomste verloor uit 'n prysdaling ✓✓
- en sal minder wen uit 'n toename in verkope ✓✓
- die produsent het reeds koste aangegaan wat gedek moet word ✓✓
- dit behels nie-prys mededinging ✓✓
- bv. produk differensiasie ✓✓

(2x2) (4)

3.3.4 **Watter onwettige optrede kan onder produsente in hierdie tipe mark ontstaan indien hulle hul winste wil verhoog?**

Samespanning/Prysvasstelling/Kartelle ✓✓

(Enige voorbeelde wat verduidelik word verband hou met die begrippe)

(Enige 1x2) (2)

3.4 Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.**3.4.1 Wat is die hoofrede vir die werkers se teenkating teen die ooreenkoms tussen die twee maatskappye?**

- Hulle glo dat hul werk bedreig sal word ✓✓
- Walmart probeer om 'n beheerende aandeel in die SA maatskappy Massmart te verkry ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 1x2)

(2)

3.4.2 Hoekom is die Mededingingskommissie bekommerd oor die oorname van hierdie SA maatskappy?

Onsekerheid oor hul werklike intensies/negatiewe impak op die oorname ✓✓

- Misbruik van hul dominante posisies/monopolistiese gedrag/gebrek aan mededinging ✓✓
- Goedkoop invoere belemmer laer pryse en produkkeuses ✓✓
- Hulle kan versuim om by te dra tot die owerheid se ontwikkelingsmikpunte ✓✓
- Gebrek aan geleenthede in verbetering van eienaarskap-ekwiteit in die ekonomie ✓✓
- Dit kan die doeltreffendheid van die mark verlaag ✓✓
- Dit kan lei tot storting/sluiting van plaaslike besighede ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 2x2)

(4)

3.4.3 Watter ander instelling, behalwe die Mededingingskommissie en Mededingingstribunaal speel 'n rol in die regulering van mededinging in SA?

Kompetisie-appèlhof ✓✓

(2)

3.4.4 Hoe sal die verbruiker deur mededinging bevoordeel word?

- Laer pryse ✓✓
- Beter kwaliteit ✓✓
- Groter verskeidenheid ✓✓
- Beter dienslewering ✓✓
- Toegang tot krediet ✓✓

(Enige 1x2)

(2)

3.5 Verduidelik ondoeltreffendhede in die mark as 'n gevolg van markmislukking

Produktiewe/Tegniese ondoeltreffendheid ✓✓

- Dit is wanneer maksimum produksie van goedere uit 'n gegewe stel hulpbronne nie bereik word nie. In terme van koste is die besigheid nie besig om teen die laagste moontlike koste te produseer nie / plek om koste te verminder sonder om minder goedere te produseer of goedere van 'n laer kwaliteit te produseer ✓✓
- bv. produksiedoeltreffendheid kan verbeter word as 'n raamvervaardiger rame en bybehore gebruik wat minder arbeidsinsette vereis ✓✓
(Maks 4)

Allokasie-ondoeltreffendheid ✓✓

- Dit is wanneer die mark nie die optimale kombinasie goedere en dienste wat verbruikers verkies, voorsien nie. Alhoewel tegniese doeltreffendheid bereik mag word, kan die mark steeds allokasie-ondoeltreffend wees omdat dit nie die regte kombinasie goedere voorsien nie ✓✓
- bv. as die produsent meer ontspanningsfietse vervaardig en nie resiesfietse nie omdat ontspanningsfietse so gewild is ✓✓ (Maks 4) (8)

3.6 Skets die rol van nie-prysmededinging in 'n monopolistiese mark

- Produkte van monopolistiese mededingers is gedifferensieerd en dit skep geleenthede vir 'n toename in vraag ✓✓ via advertensies ✓✓ en verdere produksieverskeidenheid. ✓✓
- Bv. 'n Produsent kan die suikerinhoud van 'n produk verlaag om gesondheidsbewuste kopers te trek ✓✓
- Handelsmerke speel 'n belangrike rol omdat produsente hul bes doen om 'n lojale verbruikersgroep op te bou wat sy handelsmerk bo dié van ander sal kies ✓✓ Bv. Pick 'n Pay het hul eie handelsmerk vir sekere goedere ✓✓
- Lojaliteitspunte aan kliënte ✓✓
- Verlengde ure van besighede ✓✓
- Sake oor internet ✓✓
- Naverkoopdiens ✓✓
- Ligging ✓✓
- Deur tot deur aflewering ✓✓
- Reklameveldtogte / bemarkingsveldtogte ✓✓ (4x2) (8)

[50]

VRAAG 4: (LU3 AS1–AS4) EKONOMIESE STREWES**4.1 Kies die korrekte woord tussen hakies**

4.1.1 mense ✓✓

4.1.2 uitvoere ✓✓

4.1.3 sosiale ✓✓

4.1.4 Departement van Handel en Nywerheid ✓✓ (4x2) (8)

4.2 Enige DRIE aansporingskemas wat kontanttoelaes insluit vir die bevordering van streeksnywerheidsontwikkeling

- Klein- en medium-ondernemingsontwikkelingsprogram (KMOOP) ✓✓
- Vaardigheidsondersteuningsprogram (VOP) ✓✓
- Swart Besigheidsverskaffer-ontwikkelingsprogram (SBVOP) ✓✓
- Kritieke Infrastruktuurprogram (KIP) ✓✓
- Buitelandse Investeringsstoekenning (BIT) ✓✓
- Strategiese Investeringsprojekte (SIP) ✓✓ (Enige 3x2) (6)

4.3 Bestudeer die uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.**4.3.1 Definieer die term ekonomiese groei**

Ekonomiese groei bestaan uit groei van die reële BBP ✓✓/en impliseer 'n toename in die kapasiteit van die ekonomie om meer goedere en dienste te produseer ✓✓/Dit vereis beleide wat die ekonomie bemagtig. ✓✓ (2)

4.3.2 Wat is die redes vir die lae groeiakoers van die ekonomie?

- Verbruiksbesteding het gedaal ✓✓
- Kontantvloei-probleme ✓✓
- Lae indiensname ✓✓
- Hoë insetkoste ✓✓
- Laer produktiwiteit ✓✓
- Verbruikerskuld ✓✓
- Onvanpaste tegnologie ✓✓
- Internasionale afplating/wêreldwye resessie ✓✓
- Gebrek aan vaardighede ✓✓
- Nywerheidstakings/protesoptogte ✓✓
- Swak owerheidsbestuur/korrupsie/nepotisme/wanbestuur ✓✓
(Aanvaar enige ander relevante antwoord – maksimum 2 punte as voorbeelde)
(Enige 2x2) (4)

4.3.3 Wat is die aanvaarde internasionale maatstaf vir die begrotingstekort as 'n persentasie van die BBP?

3% of minder ✓✓ (2)

- 4.3.4 **Hoe het die besighede dit reggekry om die impak van die nie-betaling van debiteure te beperk?**
Hulle verleng die terugbetalingstermyn vir debiteure. ✓✓ (2)
- 4.4 **Bestudeer die tabel en beantwoord die vrae wat volg.**
- 4.4.1 **Identifiseer 'n aanwyser wat deel van die Menslike Ontwikkelingsindeks vorm.**
- Lewensverwagting ✓✓
 - Reële BBP per capita/Inkome ✓✓
 - Volwasse geletterdheid /Onderwys/Skoolbywoning ✓✓
- (Enige 1x2) (2)
- 4.4.2 **Hoekom is die reële BBP p.c. (PPP\$) in Gauteng hoër as in Limpopo?**
- In Gauteng verdien mense gewoonlik meer as dié wat in Limpopo woon
 - Groot nywerhede in Gauteng. ✓✓
 - Lewenstandaarde in Gauteng is hoër ✓✓
 - Volwasse geletterdheidskoerse in Gauteng is hoër ✓✓
 - Werkskepping ✓✓
- (Enige ander relevante antwoord)
(Enige 1x2) (2)
- 4.4.3 **Stel voor hoe lewenstandaarde in jou plaaslike gemeenskap verbeter kan word**
- Werkskepping ✓✓
 - Onderwysprogramme ✓✓
 - Volwasse geletterdheidsklasse (ABET) ✓✓
 - Vaardigheidsontwikkeling ✓✓
 - Verbeterde dienslewering deur die staat ✓✓
 - Gemeenskapsontwikkelingsprogramme ✓✓
- (Enige ander relevante antwoord)
(Enige 2x2) (4)
- 4.4.4 **Hoekom is daar oor die algemeen 'n lae lewensverwagting by geboorte in SA?**
- Daar is baie ongeskoolde mense/lae geletterdheidsvlakke by volwassenes
 - lae vlakke van motivering
 - gebrek aan inkomste
 - lae per capita BBP
 - armoede
 - onontwikkelde areas ✓✓
 - swak mediese sorg ✓✓
 - wanvoeding ✓✓
 - MIV/TB/fetus alkoholsindroom ✓✓
- (Enige 1x2)
(Enige ander relevante antwoord) (2)

4.5 **Bespreek dumping/storting as 'n argument ten gunste van beskerming.**

- Dumping kom voor wanneer 'n besigheid goedere verkoop in 'n ander land teen 'n laer prys as in die mark van oorsprong. ✓✓
- Die besigheid verkry 'n markaandeel en forseer plaaslike produsente uit die mark uit. ✓✓
- Besighede kan dit doen wanneer hulle subsidies van die owerheid ontvang. ✓✓
- Hulle kan ook 'n hoër prys in die binnelandse mark vra en uitvoerpryse subsidieer met stygende winste – dit lei tot onregverdigde kompetisie. ✓✓
- Lande word deur 'n WHO-ooreenkoms toegelaat om beskermende maatreëls te neem om dumping teen te staan ✓✓ (Enige 4x2) (8)

4.6 **Bespreek indiensname as 'n ekonomiese aanwyser.**

- Die aantal werkende persone uitgedruk as persentasie van die EBB gee die indiensnamekoers. Dit kan omgeskakel word tot 'n indeks. ✓✓
- Definisie van EAB: persone tussen 15 en 60/65 ✓✓
- SA se indiensnamekoers was ± 75% in 2005 – laag in vergelyking met koerse in ontwikkelde en sommige ontwikkelende lande (werkloosheidskoers huidiglik 26%) ✓✓
- Syfers verkry as deel van die bevolkingsensus, gewoonlik elke tien jaar ✓✓
- Vanuit registrasie met Departement van Arbeid ✓✓
- Opnames soos die Arbeidsmagopname van StatsSA ✓✓
- Groei in die ekonomie gaan nie gepaard deur soortgelyke groei in indiensnamegetalle nie. ✓✓
- Volle indiensneming verwys na die doel om almal wat gewillig is om te werk teen huidige loonkoerse van 'n werk te voorsien ✓✓
- Indiensname-aanwysers word gebruik vir drie doeleindes:
 - Om neigings in indiensname in verskillende sektore of nywerhede te bereken; om struktuurveranderinge in ekonomie te toon ✓✓
 - Om produktiwiteit te bereken ✓✓
 - Om sukkses van ekonomie in bereiking van sy volle potensiaal te toon ✓✓
- Relatief stadige reële ekonomiese groei ✓✓
- Daling in die koers van kapitaalvorming tot die BBP ✓✓
- 'n Toename in die vraag na hoogs geskoolde arbeid terwyl 'n ooraanbod van laer geskoolde arbeiders bestaan ✓✓
- Netto emigrasie van hoogs geskoolde arbeid ✓✓
- Gemiddelde loonstyging wat hoër is as die inflasiekoers ✓✓
- 'n Sterk teenwoordigheid en invloed van vakbonde in die ekonomie ✓✓
- Arbeidsonrus, stakings en wegblyaksies veroorsaak 'n verlies in die aantal dae gewerk ✓✓
- Herstrukturering van die ekonomie en bekendstelling van nuwe internasionale mededinging van binnelandse produsente, wat gelei het tot aflegging van lae geskoolde arbeiders ✓✓ (Enige 4x2) (8)

(8)
[50]

VRAAG 5: (LU4 AS1–4) KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES**5.1 Kies die korrekte woord tussen hakies.**

5.1.1 produsente ✓✓

5.1.2 beskerming ✓✓

5.1.3 vraagtrek ✓✓

5.1.4 positief ✓✓

(4x2) (8)

5.2 DRIE wêrelderfenisterreine in Suid-Afrika.

- Mapungubwe ✓✓
- Vredefortkoepel ✓✓
- Sterkfontein Grotte/Wieg van die Mensdom ✓✓
- Robbeneiland ✓✓
- Kaapse Fynbos/Tafelberg en Agulhas Nasionale Park ✓✓
- Isimangaliso/St Lucia Vleilande ✓✓
- uKhahlamba-Drakensbergpark ✓✓
- Richtersveld ✓✓

(Enige 3x2) (6)

5.3 Bestudeer die uittreksel en beantwoord die vrae wat volg.**5.3.1 Hoekom word laer inkomste huishoudings negatief geraak deur die gewig van items van die verbruikersprysindeks mandjie?**

- Hulle ondervind groter druk van inflasie as ander inkomstegroepe omdat 'n groter persentasie van hul inkome spandeer word op voedsel en drank. ✓✓✓
- Hierdie artikels geniet meer as dubbel die gewig van die amptelike VPI mandjie ✓✓
- 45% van die inkomste word op voedsel en drank spandeer ✓✓
- Die goedere wat hulle die meeste verbruik, is die wat die meeste deur inflasie geraak word ✓✓
- Die werkers verbruikersprysindeks gemiddeld 10,1% in 2009 in vergelyking tot loonvasstellings van 8.6% ✓✓✓ (Enige 1x3) (3)

5.3.2 Verduidelik die begrip geadministreerde pryse.

- Pryse van goedere en dienste vasgestel deur die owerheid of beheer deur die owerheid se aangestelde beheerstrukture (nasionale, provinsiale en plaaslike) ✓✓
- bv. elektrisiteit, brandstof, paraffien, medisyne, publieke hospitale, telefoontariewe, telefoonlynhuur, installasie, posgeld, TV-lisensies, treinfooie, lisensies, waterregistrasie, skoolkoshuisfooie ✓✓ (2x2) (4)

5.3.3 **Hoekom, dink jy, behoort lone vasgestel te word op dieselfde of hoër vlak as die gemiddelde verbruikersprysindeks?**

- Vir werkers om 'n beter of dieselfde lewenstandaard te geniet ✓✓✓
- Werkers behoort basiese goedere te kan bekostig ✓✓✓
- Hulle moet genoeg geld hê om hul basiese behoeftes te bevredig ✓✓✓
- Verskans die effek van inflasie ✓✓✓
- Die reële loon styg om tred te hou met die stygende lewenskoste ✓✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(1x3) (3)

5.4 **Bestudeer die grafiek en beantwoord die vrae wat volg.**

5.4.1 **Definieer toerisme**

Toerisme kan gedefinieer word as die aktiwiteite van mense wat reis na en oorbly in plekke buite hul gewone omgewing vir nie langer nie as een aaneenlopende jaar vir ontspanning, besigheid en ander doeleindes (soos studies) wat nie verband hou met 'n aktiwiteit wat vergoed word in die plek wat besoek word nie. ✓✓

(2)

5.4.2 **Gebruik die data in die grafiek hierbo en bereken die persentasie buitelandse toeriste in 2010. Toon ALLE berekeninge.**

22 mil ✓/32(32.5/33) mil ✓ x 100
= 68,75 (67,7%/66,7%) ✓✓

(4)

5.4.3 **Watter toeriste vorm die grootste deel van die toeristebedryf in Suid-Afrika?**

Buitelandse toeriste/internasionale/inkomende ✓✓

(2)

5.4.4 **Wat het gelei tot die bestendige toename in die getal buitelandse toeriste wat Suid-Afrika besoek?**

- Vreedsame oorgang na 'n demokratiese staat ✓✓
- 'n Wêreld in een land ✓✓
- Depresiasie van die rand/gunstige wisselkoerse ✓✓
- Die gemak waarmee buitelandse geldeenhede bekom word en betalings gemaak word ✓✓
- Groot aantal toeristebesienswaardighede (bv. fauna en flora) ✓✓
- Spesiale gebeure (bv. Sokker wêreldbeker / sport, kultureel) ✓✓
- Beter bemarkingstrategieë deur Departement van Toerisme ✓✓
- Stygende inkomste/Bekostigbaarheid ✓✓
- Verbeterde vervoer en telekommunikasiesistelsel ✓✓
- Verminder die werksure/meer vryetyd ✓✓
- Gasvryheid van die SA mense (vriendelike houding) ✓✓

(Enige ander relevante antwoord)

(Enige 1x2) (2)

5.5 Verduidelik enige TWEE oorsake van koste-druk-inflasie.

- Lone ✓✓ as vergoeding vir arbeidskoste is 60% van produksiekoste ✓✓
- Sleutelinsette ✓✓ Indien ingevoer bv. olie, styg binnelandse produksiekoste ✓✓
- Wisselkoersdepresiasie ✓✓ Ingevoerde goedere word duurder ✓✓
- Wingsgrense ✓✓ Wanneer dit verhoog word, verhoog produksiekoste – herwin hoër winste deur stygende pryse. ✓✓
- Produktiwiteit ✓✓ As produksiefaktore minder produktief raak en dieselfde vergoeding ontvang, styg die koste van produksie per eenheid geproduseer ✓✓
- Natuurrampe ✓✓ bv. droogtes en vloede het 'n negatiewe effek op produsente se uitgawes ✓✓
- Veroorsaak 'n bouse kringloop ✓✓ hoër lone, hoër pryse, hoër lewenskoste ✓✓
- Stakings en wegblyksies verminder produksieuitset ✓✓ aanbod daal en pryse styg ✓✓
- Direkte en indirekte belasting styg ✓✓ produsente en werknemers pas inkome aan en produkte word duurder (afwenteling van belasting) ✓✓
- Geadministreerde goedere se pryse styg (beheer deur die staat) ✓✓ vakbonde onderhandel hoër lone en produsente voeg by tot die prys van die finale produk bv. petrol, posgeld, elektrisiteit, water ✓✓
- Diefstal en verliese veroorsaak deur werknemers van besighede ✓✓ vooraf beraam en bygevoeg tot die pryse van alle produkte ✓✓
- Hoë pryse van landbougoedere ✓✓ a.g.v. te hoë koste van insette bv. diesel en kunsmis – hoër voedselpryse ✓✓
- Hoë rentekoerse kan geregverdig word om spare aan te moedig ✓✓ is 'n kosteitem vir besighede – ingesluit in pryse ✓✓

(Enige ander relevante feit)

(Enige 2x4)

(8)

5.6 Bespreek die effek van toerisme op die Bruto Binnelandse Produk van Suid-Afrika.

- Toerisme het 'n groter impak op die dienstebedryf as op landbou of vervaardiging. ✓✓
- Dis 'n vinnig groeiende nywerheid in Suid-Afrika en dra by tot 25 biljoen in die ekonomie (omtrent 4.9% van BBP in 2005) ✓✓
- Toerisme is die 4de grootste nywerheid in Suid-Afrika ✓✓
- Direkte bydrae: ✓✓ WRRT-beraming: 6,8% in (7%) SA in vergelyking met 11,6% (12%) wêreldwyd ✓✓ Dis die geld wat die hoteleienaar verdien wanneer 'n toeris betaal vir dienste ✓✓
- Indirekte bydrae: ✓✓ toerisme is diensgebaseerd en hoofsaaklik verantwoordelik vir die groei in die dienstesektor in Suid-Afrika. ✓✓ 40% van BBP in ontwikkelende lande vergeleke met 65% in ontwikkelde lande ✓✓ Dit word veroorsaak deur wat die hoteleienaar en taxibestuurder doen met die geld wat hulle verdien (inspuiting in die ekonomiese kringloop – stimuleer ekonomiese groei) ✓✓

MOENIE ENIGE ANDER EFFEK OOR TOERISME AANVAAR NIE: indiensneming, armoede, eksternaliteite, infrastruktuur, omgewing

(Enige 4x2)

(8)

[50]

VRAAG 6: (LU1 & LU3 AS1–4) MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES**6.1 Kies die korrekte woord tussen hakies**

- 6.1.1 reële ✓✓
- 6.1.2 belastingkoers ✓✓
- 6.1.3 Versnelde en Gedeelde Groei-inisiatief vir Suid-Afrika/AsgiSA ✓✓
- 6.1.4 Noordelike ✓✓ (4x2) (8)

6.2 DRIE probleme van openbaresektor-voorsiening.

- Aanspreeklikheid ✓✓
- Doeltreffendheid ✓✓
- Die probleem van die assessering van behoeftes ✓✓
- Prysbeleid ✓✓
- Semistaatsinstellings/Parastatale ✓✓
- Privatisering ✓✓ (Enige 3x2) (6)

6.3 Bestudeer die tabel en beantwoord die vrae wat volg.

- 6.3.1 **Definieer die begrip bruto binnelandse produk.**
BBP word gedefinieer as die totale waarde van alle finale goedere en dienste ✓ geproduseer binne die geografiese grense van 'n land ✓ in 'n sekere periode (gewoonlik een jaar). ✓ (3)
- 6.3.2 **Hoekom is die bruto binnelandse produk van Suid-Afrika altyd groter as die bruto nasionale produk?**
Buitelanders se bydrae tot ons ekonomie is baie meer ✓✓ as ons bydrae tot hul ekonomieë. ✓✓
Slegs 'n paar SA maatskappye funksioneer wêreldwyd ✓✓
(Aanvaar enige ander relevante respons) (4)
- 6.3.3 **Bereken die primêre inkome aan die res van die wêreld (A)**
R87 593 m ✓✓✓ OF
2 354 171 - ✓ (2 407 689 + 34 075) ✓ OF
2 407 689 + 34 075 ✓ - 2 354 171 ✓ (3)

6.4 Bestudeer die kaart en beantwoord die vrae wat volg.

- 6.4.1 **Wat is 'n nywerheidsontwikkelingsone?**
NOS'e is spesiaal geboude, nywerheidslandgoedere ✓ wat fisies omhein is ✓ verbind met 'n internasionale hawe of lughawe ✓
(3x1) (3)

6.4.2 **Watter nywerheidsontwikkelingsone word by A aangetref? Noem EEN voordeel van nywerheidsontwikkelingsones.**

- A – Coega/Ngqura ✓✓
 - Voordele:
 - Grondstowwe word belastingvry ingevoer
 - Vrygestel van BTW
 - Wêreldklas infrastruktuur
 - Owerheid se aansporingskemas
 - Toegang tot nuutste inligtingstegnologie
 - Toegewyde doeane-ondersteuningsdienste
- } (1x2) (4)

6.4.3 **Hoekom sal die staat nuwe nywerhede aanmoedig om hulself in nywerheidsontwikkelingsones te vestig?**

- Ekonomiese groei ✓✓✓
 - Werkskepping ✓✓✓
 - Buitelandse valuta/uitvoere ✓✓✓
 - Infrastruktuurontwikkeling ✓✓✓
 - Streeksontwikkeling ✓✓✓
- (Enige 1x3)
(Enige ander relevante antwoord) (3)

6.5 **Bespreek TWEE monetêre beleidsinstrumente wat deur die Suid-Afrikaanse Reserwebank gebruik word.**

- Rentekoerse ✓✓ banke gaan na SARB as hulle 'n algemene tekort aan fondse ervaar om gebruik te maak van sy terugkoop-tenderstelsel – repokoers ✓✓
- Kontantreserwevereistes ✓✓ SARB kan kontantsaldo's wat van banke vereis word, aanpas om geldskeppingsaktiwiteite van banke te bestuur. ✓✓
- Opemarktransaksies ✓✓ SARB verminder of vermeerder die hoeveelheid geld direk deur staatseffekte in die ope mark te koop en verkoop. ✓✓
- Morele oorreding ✓✓ SARB gebruik gesprekvoering en oorreding om banke te oorreed om op 'n gewenste wyse op te tree in terme van heersende ekonomiese toestande. ✓✓
- Wisselkoersbeleid ✓✓ kan of vryswewing (as prys van geldeenheid bepaal word deur vraag en aanbod) of beheerde swewing (as sentrale banke inmeng in buitelandse wisselkoersmarkte deur aankoop en verkoop van geldeenhede). ✓✓ (Enige 2x4) (8)

6.6 Verduidelik klimaat en natuurlike hulpbronne as redes vir internasionale handel**KLIMAAT:**

- Klimaat verskil van land tot land ✓✓
- produksie van produkte soos hout, koffie, vrugte, vleis, mielies is afhanklik van klimaatsomstandighede. ✓✓
- In lande waar water skaars is, soos Suid-Afrika, is dit soms nodig om voedsel in te voer ✓✓

NATUURLIKE HULPBRONNE:

- Natuurlike hulpbronne is oneweredig versprei. ✓✓
- Dit maak dit onmoontlik vir sommige lande om sekere goedere te produseer ✓✓
- bv. Suid-Afrika se wye verskeidenheid minerale lei tot uitvoer van minerale ✓✓
(Aanvaar enige ander relevante antwoord, bv. komparatiewe voordeel)

(2x4)

(8)
[50]**TOTAAL AFDELING B: 150**

AFDELING C**PUNTETOEKENNING VIR OPSTELVRAE**

STRUKTUUR VAN OPSTEL:	PUNTE-TOEKENNING:
Inleiding	Maks 3
Inhoud:	
• <u>Hoofdeel:</u> Byvoorbeeld bespreek/onderskei/ differensieer/verduidelik/ontleed/ evalueer/assesseer	Maks 30
• <u>Addisionele deel:</u> Byvoorbeeld teken 'n grafiek of diagram/ lei af/gee 'n oorsig/verduidelik kortliks/ brei uit op/jou eie opinie/ ondersteun	Maks 10
Gevolgtrekking	Maks 2
Interpretasie	Maks 5
TOTAAL	50

VRAAG 7: (LU1 AS2) MAKRO-EKONOMIE

Ontleed die verskillende sakesiklusaanwysers en eienskappe wat in vooruitskatting gebruik word. Teken 'n volledig benoemde diagram van 'n tipiese sakesiklus om jou ontleding te ondersteun.

- Verbind jou ontleding met die fases van 'n sakesiklus.

INLEIDING

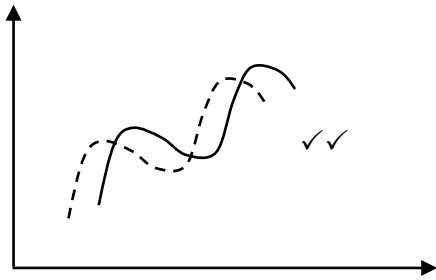
Akkurate vooruitskatting is nie moontlik in Ekonomie nie. Die beste wat ekonome kan doen is om te probeer vooruitskat wat moontlik kan gebeur. Daar is 'n aantal tegnieke beskikbaar om ekonome te help met vooruitskatting van sakesiklusse bv. ekonomiese aanwysers ✓✓✓ OF

Opeenvolgende periodes van afplating en uitbreiding van ekonomiese aktiwiteite ✓✓✓
(Aanvaar enige ander relevante inleiding)

Maks 3**INHOUD****Sakesiklusaanwysers****1. Leidende/vooraanwysers ✓✓**

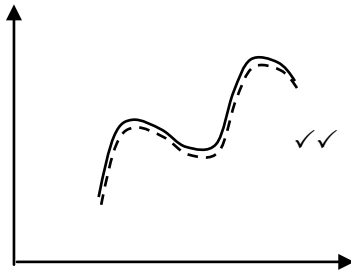
- Dit is aanwysers wat die ekonomie verander / kom ooreen met die verwysingsdraaipunt ✓✓
- Dit gee vir verbruikers, sakeleiers en beleidmakers 'n aanduiding van waarheen die ekonomie moontlik op pad is / piek voordat die totale ekonomiese aktiwiteit 'n piek bereik/mees belangrike soort aanwyser wat ekonome help om te voorspel hoe die ekonomie in die toekoms sal wees ✓✓
- Wanneer die aanwysers styg, sal die vlak van ekonomiese aktiwiteit ook binne 'n paar maande styg/'n opswaai ✓✓

- Bv. vakature-advertensiespasie/voorraadvlakke/verkoopsverhoudings ✓✓
- Grafiek:

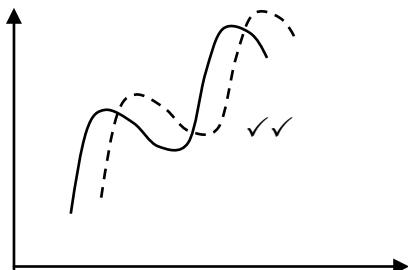
2. Samevallende ekonomiese aanwysers ✓✓

- Die aanwysers beweeg saam met die ekonomie / as die draaipunt van 'n spesifieke tydreeks veranderlike saamval met die verwysingsdraaipunt ✓✓
- Dit dui die werklike staat van die ekonomie aan. ✓✓
- Bv. die waarde van kleinhandelverkope. As die sakesiklus die piek bereik en begin afwaarts daal, sal kleinhandelverkope ook 'n piek bereik en begin daal. ✓✓
- Grafiek:

3. Sloerende ekonomiese aanwysers ✓✓

- Die aanwysers verander nie van rigting voordat die sakesiklus reeds van rigting verander het nie. ✓✓
- Hulle bevestig die gedrag van samevallende aanwysers. ✓✓
- Bv. Die waarde van groothandelverkope van masjinerie ✓✓ Wanneer die sakesiklus in piek bereik en met die afname/daling begin, kan ons om die waarde van die verkope van nuwe masjinerie voorspel ✓✓
- Grafiek:

LEIDENDE AANWYSERS	SAAMVALLENDE AANWYSERS	NALOPENDE AANWYSERS
<ul style="list-style-type: none"> • Netto nuwe maatskappye geregistreer • Aantal nuwe motors verkoop • Netto goud en ander buitelandse reserwes • Aantal nuwe planne vir woonhuise goedgekeur • Aandeelpryse • Reële uitvoer van goedere (goud uitgesluit) • Bruto bedryfsurplus as 'n % van BBP • Arbeidsproduktiwiteit in vervaardiging • Werkadvertensies in die koerante • Produkpryse in VSA-\$ vir 'n mandjie van SA se uitvoerprodukte • Meningsopname oor gemiddelde ure gewerk per fabriekswerke in die vervaardigingsektor • Meningsopname oor voorraad met betrekking tot vraag, vervaardiging en handel. • Meningsopname oor sakevertroue in vervaardiging, konstruksie en handel • Meningsopname oor volume bestellings in vervaardiging • Meningsopname oor die gemiddelde ure wat 'n fabriekswerker in die vervaardigingsektor werk 	<ul style="list-style-type: none"> • Geregistreeerde werkloos • Fisiese volume vervaardigde goedere • Reële kleinhandelverkope • Reële hoeveelheid handelsware ingevoer • Benutting van vervaardigingskapasiteit • Bruto toegevoegde waarde teen konstante pryse buiten landbou, bosbou en visserye • Industriële produksie-indeks. • Waarde van kleinhandel, groothandel en nuwe voertuigverkope teen konstante pryse • Totale formele nie-landbou- indiensname 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkverskaffing in nie-landbousektore • Ure gewerk in konstruksie • Sementverkope in ton. • Aantal kommersiële voertuie verkoop • Reële investering in masjinerie en toerusting. • Eenheidskoste van arbeid in vervaardiging • Groothandelverkope van metaal masjinerie en toerusting. • Prima oortrekkingskoers van banke • Waarde van nie-residensiële eiendomme voltooi teen konstante pryse

4. **Lengte** ✓✓

- Dit is die tyd wat dit neem vir 'n sakesiklus om deur een volledige siklus te beweeg (gemeet van piek tot piek) ✓✓
- Bv. nuttig om die lengte te weet, want die lengte bly relatief konstant oor tyd. ✓✓
- As 'n sakesiklus oor 10 jaar strek, kan 'n mens voorspel dat 10 jaar sal verloop tussen opeenvolgende pieke/trôe in die ekonomie. ✓✓
- Langer siklusse dui sterk siklusse aan. ✓✓
- Siklusse kan verbyskiet. ✓✓
- Maniere om die lengte te meet:
 - Krisis tot krisis ✓✓
 - Historiese rekords ✓✓
 - Konsensus oor besigheidservaring ✓✓

5. Amplitude ✓✓

- Dit is die verskil tussen totale uitset tussen 'n piek en 'n trog. ✓✓ Die amplitude meet die afstand wat 'n veranderlike vanaf die tendenslyn ossilleer / Dis die intensiteit (hoogte) van die opswaai en afswaai (inkrimping en uitbreiding) in ekonomiese aktiwiteit ✓✓
- 'n Groot amplitude tydens 'n opswaai dui op sterk onderliggende kragte wat 'n langer siklus tot gevolg sal hê. ✓✓
- Hoe groter die amplitude hoe meer ekstreem sal die veranderinge wees wat kan voorkom / omvang van verandering ✓✓
- Bv. gedurende die opswaai kan inflasie van 5% tot 10% toeneem (100%-styging). ✓✓

6. Neigings/Tendense ✓✓

- 'n Neiging is die beweging van die ekonomie in 'n algemene rigting. ✓✓
- Dit het normaalweg 'n positiewe helling, omdat die produksiekapasiteit van die ekonomie oor tyd toeneem. ✓✓
- Staam ook bekend as die langtermyn groeipotensiaal van die ekonomie ✓✓
- Bv. die diagram hierbo illustreer 'n groeiende ekonomie – dus 'n opwaartse neiging / (positiewe helling) ✓✓
- Neigings is nuttig omdat dit die algemene rigting van die ekonomie aandui – dit dui die koers van toename of afname in die vlak van uitset aan. ✓✓
- Magte wat oorkom moet word: weerstandspunte ✓✓ kanale ✓✓

7. Ekstrapolasie ✓✓

- Voorspellers gebruik historiese data bv. tendense, en deur te aanvaar dat die tendens sal voortduur, word vooruitskattings oor die toekoms gemaak ✓✓
- Dit beteken om iets onbekends uit bekende feite en inligting te raam ✓✓
- Bv. As dit duidelik word dat die sakesiklus deur 'n trog beweeg het en 'n voorspoedfase betree, kan ekonomiese voorspel dat die ekonomie vir die volgende maande sal groei. ✓✓
- Dit word ook gebruik om ekonomiese vooruitskattings op ander terreine te maak, bv. die vooruitskatting van toekomstige aandelepryse. ✓✓
- Kan toegepas word: tendenslyn ✓✓ gebruik 'n liniaal en verleng die tendenslyn ✓✓ die vorm van die kurwe ✓✓ gaan voort om die voltooide deel van die kurwe te komplementeer ✓✓

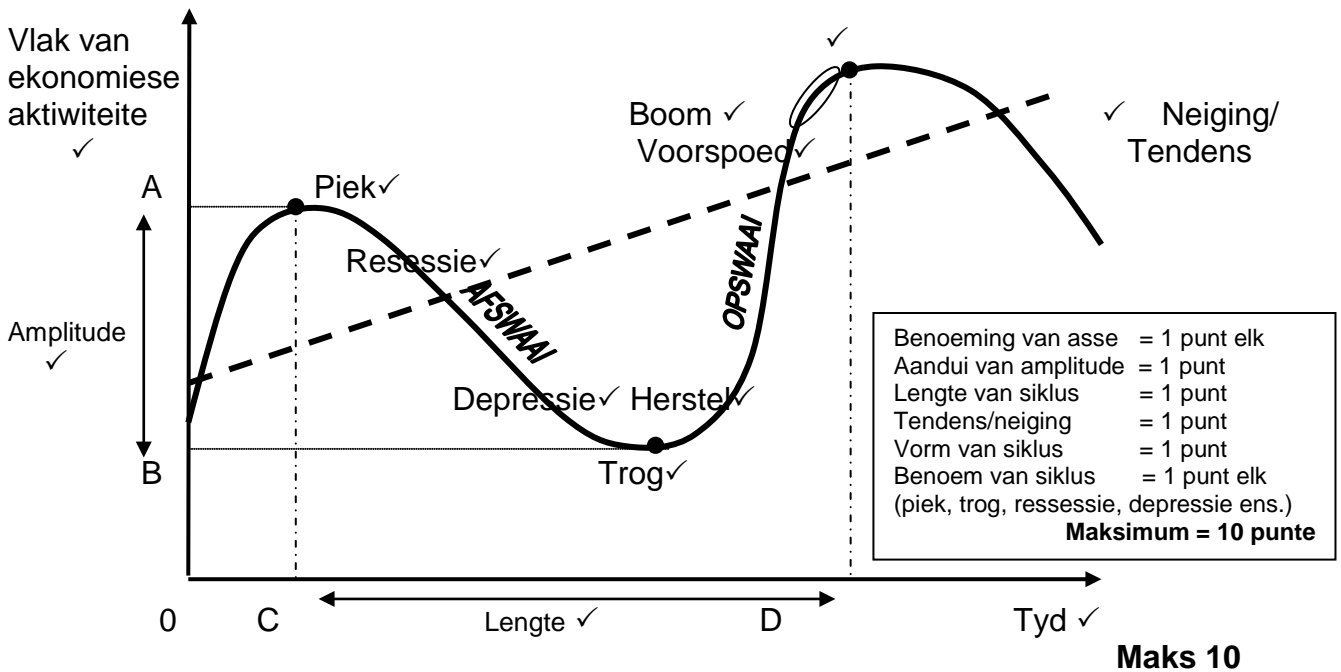
8. Bewegende gemiddeldes ✓✓

- Dit is 'n statistiese analitiese instrument wat gebruik word om veranderinge wat voorkom, te ontleed in 'n reeks data oor 'n sekere periode / bereken herhaaldelik 'n reeks van verskillende gemiddelde waardes tov 'n tydreeks om 'n gladde kurwe te lewer ✓✓
- Bv. die bewegende gemiddelde kan bereken word oor die laaste drie maande om geringe fluktuasies uit te skakel. ✓✓
- Dit word bereken om klein fluktuasies uit te skakel (minimeer) en om langtermynneigings/-tendense in die sakesiklus bloot te lê. ✓ **Maks 30**

LET WEL:

- * As die verskillende fases van die sakesiklus genoem word, kan 'n maksimum van 8 punte (maksimum 2 punte per fase) plus 22 punte vir die vooruitskatting toegeken word.
- * As 'n kandidaat die verskillende sakesiklus aanwysers analiseer asook die eienskappe gebruik by vooruitskatting kan hy/sy 15x2=30 punte verdien.
- * Diagram maksimum 10 punte.

DIAGRAM

GEVOLGTREKKING

Sakesiklusse sal voortgaan om in die toekoms 'n invloed op die ekonomiese welstand van die Suid-Afrikaanse ekonomie te hê. Alhoewel ons die oorsake van sakesiklusse verstaan en hoe die ekonomie reageer op sekere beleid, is dit buite ons vermoë om die sakesiklusse akkuraat te voorspel. ✓✓

Maks 2

Gebruik die volgende assesseringstabel saam met die bogenoemde om die bespreking te assesser:

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat toon geen begrip van die onderwerp nie.
1	Kandidaat toon 'n mate van begrip vir die onderwerp, maar laat belangrike aspekte van die onderwerp uit. (1–15)
3	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, maar verbind nie die feite met die onderwerp nie. (16–30)
5	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, en verbind die feite met die onderwerp. (31–45)

Maks 5 [50]

VRAAG 8: (LU2 AS1 & 3) MIKROEKONOMIE

Onderskei, in besonderhede, tussen die markstruktuur van 'n monopolie en 'n volmaakte mededinger in besonderhede. Teken ook 'n volledig benoemde grafiek wat die langtermyn-ewewigsposisie van enige EEN van die bogenoemde markte toon.

- Jou antwoord kan óf in tabel- óf in paragraafvorm weergegee word.
- Volsinne word vereis.

INLEIDING

Die vernaamste organisatoriese kenmerke van volmaakte- en onvolmaakte markte word die markstruktuur genoem. ✓✓✓ (Aanvaar enige relevante inleiding/definisie)

Maks 3

INHOUD

	VOLMAAKTE MARK	MONOPOLIE
Vorm van vraagkurwe	Die markvraagkurwe neig <u>afwaarts</u> van links na regs (negatief). ✓✓ Die <u>individuele besigheid</u> se vraagkurwe is die werklike markprys geneem – <u>horisontaal</u> tot die hoeveelheids-as. ✓✓	Dis <u>gelyk aan die markvraagkurwe</u> ✓✓ Dit neig <u>afwaarts</u> van links na regs ✓✓
Aantal besighede	<u>Groot aantal</u> verkopers in die mark ✓✓ sodat die individuele verkoper nie die markprys kan beïnvloed nie (<u>prysnemers</u>). ✓✓ <u>Voorbeeld</u> : Koringbeurs ✓✓	Die monopolie bestaan uit <u>een</u> enkele besigheid ✓✓ Die monopolie is ook die industrie en beïnvloed die prys (<u>prysbepalers</u>). ✓✓ <u>Voorbeeld</u> : Eskom ✓✓
Aard van produk	Al die <u>produkte</u> verkoop op die spesifieke mark is <u>homogeen</u> ✓✓ wat beteken hulle is presies dieselfde rakende kwaliteit, voorkoms, ens. ✓✓ Dit maak <u>geen verskil</u> aan 'n koper waar of by wie hy/sy die produk koop nie. ✓✓	Die <u>produk is uniek</u> met geen naby substitute nie ✓✓ <u>Voorbeeld</u> : diamante is uniek ✓✓
Markinligting	Beide kopers en verkopers het <u>volledige kennis</u> van alle bestaande marktoestande. ✓✓ As <u>een besigheid besluit om sy prys bo die markprys te verhoog</u> , sal kopers onmiddellik bewus wees daarvan en hul aankope skuif na ander besighede wat steeds die laer prys vra. ✓✓	<u>Alle inligting</u> oor marktoestande moet <u>beskikbaar</u> wees aan beide kopers en verkopers. ✓✓ Dit beteken dat daar <u>geen onsekerhede</u> bestaan nie. ✓✓

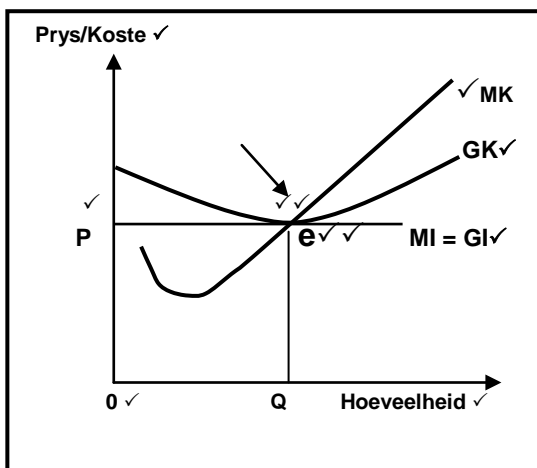
	VOLMAAKTE MARK	MONOPOLIE
Toe- en Uittrede	Daar is volkome <u>vryheid van toe- en uittrede</u> , dus is die mark ten volle toeganklik. ✓✓ Toetrede behoort nie onderhewig te wees aan enige <u>beperkings</u> in die vorm van regs-, finansiële, tegnologiese of ander hindernisse nie ✓✓ Verkopers is meer geneig om die <u>mark te verlaat indien hulle 'n verlies ly</u> . ✓✓	Geheel en al/totaal <u>geblokkeer</u> ✓✓ 'n Aantal <u>hindernisse</u> tot toetrede wat mag aanleiding gee tot monopolie: <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomieë van skaal • Beperkte grootte van die mark • Patente • Lisensiëring • Alleenreg • Invoerbepenkings • Eksklusiewe eienaarskap van grondstowwe (Enige EEN voorbeeld) Verkopers <u>nie geneig om die mark te verlaat nie</u> ✓✓
Beheer oor die prys	Die getal kopers in die mark is so baie dat 'n <u>individuele markdeelnemer onbelangrik</u> is vir die mark as geheel. ✓✓ Dit het die belangrike implikasje dat <u>geen individuele koper in staat is om die markprys te beïnvloed nie</u> . ✓✓	In geval van 'n monopolie is daar <u>aansienlike prysbeheer</u> (prysbepalers). ✓✓ Dit word <u>beperk deur markvraag en die doelwit van winsmaksimering</u> . ✓✓
Winste en verliese	Op <u>kort termyn</u> kan die besigheid 'n <u>ekonomiese wins</u> maak of 'n ekonomiese verlies ly. ✓✓ Op <u>lang termyn</u> maak die besigheid 'n <u>normale wins</u> . ✓✓	Op <u>kort termyn</u> maak die besigheid 'n <u>ekonomiese wins</u> of ly ekonomiese verlies. ✓✓ Op <u>lang termyn</u> maak die besigheid 'n <u>ekonomiese wins</u> ✓✓ solank as wat die vraag na die produk dieselfde bly. ✓✓
Verkoper se markkrag	Geen (prysnemer) ✓✓	Baie (prysbepaler) ✓✓
Tegniese doeltreffendheid	Ja ✓✓	Moontlik ✓✓
Toedelingsdoeltreffendheid	Ja ✓✓	Nee ✓✓
Samespanning	Onmoontlik ✓✓	Irrelevant (nie toepaslik nie) ✓✓

Ken 'n maksimum van 20 punte toe per markstruktuur met 'n gekombineerde maksimum van 30 punte.

Maks 30

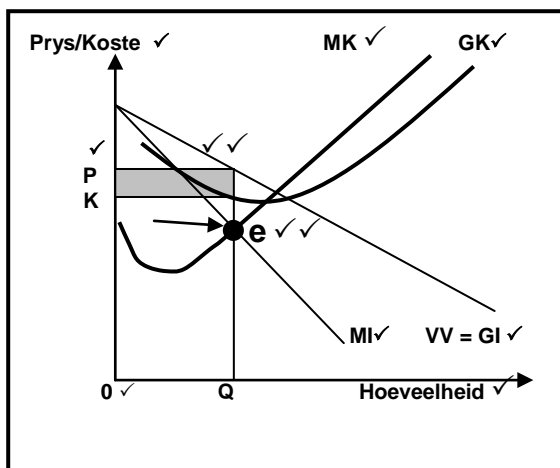
LANGTERMYN-EWEWIG

VOLMAAKTE MEDEDINGER ✓

Opskrif = 1 punt
 Benoeming van asse = 2 punte
 Benoeming op asse = 1 punt
 Aandui van oorsprong = 1 punt
 Ewig (punt e) = 2 punte
 Korrekte vorm en benoeming van kurwe = 1 punt elk = 3 punte (LMK, LGK, MI, GI)
 Aandui van normale wins = 2 punte
MAKSIMUM = 10 PUNTE

MONOPOLIE ✓

Opskrif = 1 punt
 Benoeming van asse = 2 punte
 Benoeming op asse = 1 punt
 Aandui van oorsprong = 1 punt
 Ewig (punt e) = 2 punte
 Korrekte vorm en benoem van kurwe = 1 punt elk = 4 punte (LMK, LGK, MI, GI)
 Skadu die ekonomiese wins = 2 punte
MAKSIMUM = 10 PUNTE

OF

Maks 10

GEVOLGTREKKING

Enige relevante gevolgtrekking is aanvaarbaar ✓✓

Maks 2

Gebruik die volgende assesseringstabel saam met die bogenoemde om die bespreking te assesseeer:

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat toon geen begrip van die onderwerp nie.
1	Kandidaat toon 'n mate van begrip vir die onderwerp, maar laat belangrike aspekte van die onderwerp uit. (1–15)
3	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, maar verbind nie die feite met die onderwerp nie. (16–30)
5	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, en verbind die feite met die onderwerp. (31–45)

Maks 5

[50]

VRAAG 9: (LU3 AS3) EKONOMIESE STREWES

Bespreek invoervervanging en uitvoerbevordering as deel van Suid-Afrika se internasionale handelsbeleid en verduidelik hoe suksesvol Suid-Afrika is in die vervanging van invoere met plaaslik vervaardigde goedere.

- **Gebruik goed gestruktureerde argumente om jou antwoord te ondersteun.**

INLEIDING

Nywerheidsontwikkeling is afhanklik van twee hoofstrategieë: een is die inwaartse strategie van invoervervanging en die ander is die uitwaartse strategie bekend as uitvoerbevordering. ✓✓✓ (Aanvaar enige ander relevante antwoord)

Maks 3**INHOUD****1. Invoervervanging****Begrip:**

Wanneer lande beleide instel wat die plaaslike produksie van goedere wat gewoonlik ingevoer word, aanmoedig. ✓✓

Redes:

- Diversifikasie ✓✓ Uitbreiding van vervaardiging maak ekonomie minder afhanklik van ander lande. ✓✓
- Handel ✓✓ Ontwikkelende lande maak staat op hul natuurlike hulpbronne as basis vir ekonomiese groei en ontwikkeling. ✓✓ uitvoere bestaan uit primêre goedere soos minerale en landbouprodukte. ✓✓
- Styging in werksgeleenthede ✓✓
- Stig binnelandse nywerhede ✓✓
- Vervang invoere deur plaaslike ekonomiese groei aan te moedig ✓✓
- Regstelling van betalingsbalansprobleme ✓✓
- Skep nasionale onafhanklikheid ✓✓

Metodes:

- Tariewe ✓✓ Doeaneregte of invoerregte is belasting op ingevoerde goedere. ✓✓ Dit kan ad valorem of spesifiek wees. ✓✓
- Kwotas ✓✓ beperk die aanbod van goedere of dienste. ✓✓
- Subsidies ✓✓ aan binnelandse ondernemings wat goedere uitvoer, kan gebruik word as indirekte manier om hulle te beskerm. ✓✓
- Wisselkoersbeheer ✓✓ 'n Owerheid of vryhandelgebied kan probeer om invoere te verminder deur die bedrag buitelandse valuta te beperk wat beskikbaar is vir diegene wat goedere en dienste wil invoer ✓✓
- Fisiese beheer ✓✓ neem die vorm van 'n algehele verbod of embargo aan op die invoer van sekere goedere. ✓✓
- Wegkeer van handel ✓✓ Invoerdeposito's. ✓✓ Tydrowende doeaneprosedures. ✓✓ Kwaliteitstandaarde. ✓✓

- Vrywillige invoervervanging ✓✓ Waar 'n land uit vrye wil besluit om goedere wat voorheen ingevoer is, te vervang. ✓✓
- Gedwonge invoervervanging ✓✓ As 'n land gedwing word om sekere goedere te produseer omdat hulle uitgesluit word van deelname aan internasionale handel / boikotte ✓✓ sanksies ✓✓ disinvestering ✓✓

Voordele:

- Groter indiensname ✓✓ stimuleer die ekonomie en BBP styg ✓✓
- Groter keuse van produkte geproduseer/Diversifikasie/Breër nywerheidsbasis ✓✓
- Daling in invoere ✓✓ het 'n positiewe effek op betalingsbalans ✓✓
- Nywerheidsontwikkeling aangemoedig ✓✓ Bydraende inkomste tot staatskas ✓✓
- Maklik om te implementeer deur die instelling van tariewe en kwotas ✓✓/Metode om invoere te beperk. ✓✓
- Meer keuses ✓✓ omdat goedere plaaslik geproduseer word. Buitelandse valuta wat verdien word, aangewend word vir ander invoere en sodoende die beskikbare keuses vir verbruikers vergroot. ✓✓

Nadele:

- Kapitaal en entrepreneurstalent word onttrek uit gebiede waar daar 'n komparatiewe voordeel is. ✓✓
- Tegnologie kom dikwels uit die buiteland waar kapitaal in oorfloed beskikbaar is. ✓✓
- Dit verlaag die mededingendheid van sektore waar 'n komparatiewe voordeel bestaan. ✓✓
- Dit lei dikwels tot eise vir beskerming aan nywerhede wat insette lewer. ✓✓
- Beleid veroorsaak dikwels wisselkoerse om oorgevalueer te wees – ontmoedig uitvoere ✓✓
- Lei nie noodwendig tot 'n totale verlaging van invoere nie – SA voer kapitaal- en intermediêre goedere in ✓✓
- Plaaslike produksie kan ondoeltreffend wees ✓✓
- Binnelandse verbruikers word gedwing om goedere teen pryse aan te koop wat hoër is as goedere op die internasionale mark ✓✓
- Baie duur en onekonomiese projekte – bv. Mosgas ✓✓ **Maks 20**

2. Uitvoerbevordering

Begrip:

Wanneer regerings aansporings betaal om produksie van goedere wat uitgevoer kan word aan te moedig. ✓✓

Redes:

- Bereik uitvoer-geleide ekonomiese groei. ✓✓
- Vergroot die produksiekapasiteit van 'n ekonomie. ✓✓

- Uitvoermarkte is baie groter as binnelandse markte. ✓✓
- Lei tot verlaagde pryse as gevolg van groot volumes. ✓✓
- Verbeter internasionale mededingendheid van SA produsente ✓✓
- Verbeter prestasie van vervaardiging, dienstebedryf ✓✓
- Verseker optimale gebruik van hulpbronne ✓✓
- Werkskepping ✓✓
- Verbeter betalingsbalans ✓✓

Metodes:

- Aansporings ✓✓ Uitvoeraansporings sluit inligting in oor uitvoermarkte, navorsing oor nuwe markte, konsessies op vervoerkoste, uitvoerkrediet / toelaes ✓✓
- Subsidies ✓✓ Direkte en indirekte subsidies: direkte subsidies vloei uit owerheidsbesteding, wat die produksiekoste verminder, en lei tot ontstaan van oorsese markte ✓✓ Indirekte subsidies kan maatskappye help deur hulle nie toe te laat om sekere belastinge te betaal wat mag lei tot die owerheid wat sonder 'n sekere inkomste sal moet klaarkom bv. belastingafslag ✓✓ Kontantbetalings aan uitvoerders, terugbetaling van invoertariewe, algemene belastingkortings / belasting uitsonderings, belastingkonsessies op winste ✓✓
- Handelsneutraliteit ✓✓ uitvoervervaardigingsone ✓✓

Voordele:

- Geen beperkings op grootte en skaal ✓✓ aangesien wêreldmark baie groot is. ✓✓
- Koste en doeltreffendheid van produksie ✓✓ hierop gebaseer en word op grond van komparatiewe voordele georganiseer. ✓✓
- Stygende binnelandse produksie ✓✓ sal uitvoere vergroot om meer invoere toe te laat en kan lei tot terugwaartse skakelingseffekte wat binnelandse produksie in verwante nywerhede stimuleer. ✓✓
- Wisselkoerse is realisties ✓✓ en daar is geen behoefte aan valutabeheer en kwantitatiewe beperkings nie. ✓✓
- Waarde kan toegevoeg word tot natuurlike hulpbronne van 'n land. ✓✓
- Skep werkseleenthede ✓✓
- Verhoogde uitvoere het positiewe effek op betalingsbalans. ✓✓
- Verhoogde produksie lei tot laer binnelandse pryse, wat plaaslike verbruikers bevoordeel. ✓✓

Nadele:

- Werklike produksiekoste ✓✓ word verberg deur subsidies. ✓✓ Produk kan dus nooit in 'n ope mark meeding nie. ✓✓
- Gebrek aan mededinging ✓✓ Totale potensiële handel minder met subsidies, as sonder subsidies. ✓✓
- Hoër tariewe en kwotas ✓✓ Groot buitelandse besighede kan soortgelyke produkte teen baie laer pryse bekostig. ✓✓

- Beskerming van arbeidsintensiewe nywerhede ✓✓ Ontwikkelde lande kan dikwels hoë vlakke van effektiewe beskerming handhaaf vir hul nywerhede wat arbeidsintensiewe goedere vervaardig en waarin ontwikkelende lande reeds komparatiewe kostevoordele het of kan verkry. ✓✓
- Onttrek aansporings mag lei tot die sluiting van bepaalde maatskappye ✓✓
- Kan gesien word as dumping ✓✓
- Kan gesien word as teen die gees van wat bepaal word deur die WHO ✓✓

Maks 20

Ken 'n maksimum van 20 punte toe per markstruktuur met 'n gekombineerde maksimum van 30 punte.

3. Verduidelik hoe suksesvol Suid-Afrika is in die vervanging van invoere met plaaslik vervaardigde goedere

- Trots Suid-Afrikaanse veldtog ✓✓
- Denel ✓✓
- Kan negatief wees: bv. in die tekstielnywerheid ✓✓
- Motor- en onderdelevervaardiging ✓✓ bv. Ford, Toyota ✓✓
- Landbouprodukte ✓✓ bv. neute, olyfolie en kosmetiese ware ✓✓
- Mynboutoerusting spesifiek in ystererts-, diamant- en goudmyn-bedryf ✓✓
- Huishoudelike toebehore ✓✓ bv. TV's, rekenaars ✓✓
- Farmaseutiese produkte ✓✓ bv. Medisyne, versorgprodukte (Annique)
(Enige ander relevante antwoord)

Maks 10

GEVOLGTREKKING

Suid-Afrika se internasionale handelsbeleid fasiliteer globalisering ✓✓
Aanvaar enige ander relevante gevolgtrekking.

Maks 2

Gebruik die volgende assesseringsrubriek saam met die bogenoemde om die bespreking te assesseer:

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat toon geen begrip van die onderwerp nie.
1	Kandidaat toon 'n mate van begrip vir die onderwerp, maar laat belangrike aspekte van die onderwerp uit. (1–15)
3	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, maar verbind nie die feite met die onderwerp nie. (16–30)
5	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, en verbind die feite met die onderwerp. (31–45)

Maks 5**[50]**

VRAAG 10: (LU4 AS3) KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES

Bespreek die maatreëls wat gebruik word om omgewingsvolhoubaarheid te verseker onder die volgende hoofde:

- Markverwante beleide
- Openbaresektor-inmenging
- Openbaresektor-beheer

Na jou mening, hoe suksesvol was die relevante internasionale protokolle en ooreenkomste?

INLEIDING

- Volhoubare ontwikkeling verwys na die bevrediging van die huidige geslag se behoeftes sonder om die behoeftes van toekomstige geslagte in die gedrang te bring. ✓✓✓

OF

- As besoedelingsvlakke en omgewingsagteruitgang te hoog is en die vryemarkstelsel nie daarin slaag om die omgewing optimaal te gebruik nie, meng die owerheid in en neem beheer oor. ✓✓✓

(Aanvaar enige ander relevante inleiding.)

Maks 3

INHOUD**1. OPENBARE SEKTOR BETROKKENHEID**

- **Toekenning van eiendomsregte** ✓✓
 - Die bewaringseffek: Dit verseker dat mense sorg vir die dinge wat aan hulle behoort ✓✓
 - Voorkom dat fauna en flora uitsterf deur mense eiendomsreg te gee ✓✓ teen 'n klein koste aan belastingbetaler
 - Kan uitgebrei word na gemeenskapsgoedere bv. skoon lug ✓✓ waar besoedelaars die slagoffers betaal
 - Bv. Kyoto-Protokol ✓✓ waar ontwikkelde lande besluit het om finansiële bystand aan ontwikkelende lande te bied omdat hulle minder besoedeling veroorsaak. ✓✓ Die ontwikkelde lande betaal dus vir die 'reg' om te besoedel ✓✓
- **Heffings vir die gebruik van die omgewing** ✓✓
 - Om 'n prys op die omgewing te plaas is een metode wat die owerheid gebruik om omgewingsheffings in te stel. ✓✓
 - Bv. in SA plaaslike owerhede plaas heffings op vuilgoedverwydering en riolering ✓✓ in ander lande word heffings op nywerhede en voertuigeienaars gemaak vir uitlaatgasse ✓✓
 - Owerhede hef 'n fooi op verbruikers en produsente vir die afval (solied, vloeistof, gas) wat hulle in die omgewing stort. ✓✓
 - Die beste resultate word verkry as hierdie heffings in verhouding tot die afval is wat hulle produseer. ✓✓

- **Omgewingsbelasting** ✓✓
 - 'n Belasting kan ingestel word op die produksie of verbruik van goedere, waar eksterne omgewingskoste ontstaan het. ✓✓
 - Dit staan bekend as groenbelasting ✓✓ bv. motorbande ✓✓
 - Die belastingkoers moet gelyk wees aan die marginale eksterne koste. ✓✓
- **Omgewingsubsidies** ✓✓
 - Hierdie subsidies verminder aktiwiteit wat skade aan die omgewing veroorsaak. ✓✓
 - Hierdie koste word gedek deur belasting. ✓✓
 - Subsidies kan gebruik word vir die ontwikkeling van nuwe tegnologie en toerusting. ✓✓
 - Moedig produksie van omgewingsvriendelike subsidies aan. ✓✓
 - Moedig herwinning van afval soos bottels en/of karton aan. ✓✓
- **Bemerkbare permitte** ✓✓
 - Owerhede kan verkies om 'n heffing te plaas op besoedeling (eksternaliteit) en kan 'n heffing of belasting instel om daarvoor te betaal. ✓✓
 - 'n Lisensie (krediet) of permit word aangebied en besighede word toegelaat om hul lisensies aan ander besighede te verkoop. ✓✓
 - Lisensies/Permitte/Krediet word verhandel in 'n permitmark. ✓✓

2. OPENBARE SEKTOR-BEHEER

- Soms moet die owerheid direkte beheer oorneem indien die owerheids-inmenging geen positiewe effek gehad het nie ✓✓
- **Bevel en beheer (BEB)** ✓✓
 - Stel maksimum toegelate vlakke van uitlaatgasse vas of hulpbron gebruik – inspekteurs monitor aktiwiteit en lê boetes op ✓✓
 - Ontwikkelde lande het omgewings regulasies bv. lug en waterbesoedeling, geraas, afval beheer, hersirkulering, ens. ✓✓
 - 3 benaderings vir ontwikkeling van BEB-stelsels:
 - Hoeveelheidstandaarde – fokus op hoeveelheid besoedeling veroorsaak ✓✓
 - Kwaliteitstandaarde – fokus op omgewingsimpak ✓✓
 - Sosiale impakstandaarde – fokus op effek op mense ✓✓
- **Vrywillige ooreenkomste** ✓✓
 - Tussen owerheid en besighede op vrywillige basis om besoedeling te beheer – formele kontrak en regsgeldig of informele ooreenkomste ✓✓
 - Besighede verkies hierdie ooreenkomste – kan onderhandel – in bou by beplanning. ✓✓
- **Onderwys** ✓✓
 - Beheer die omgewing – onderwys – mense se houding teenoor gevolge op omgewing agv hul optredes ✓✓
 - Innoverende benaderings in ontwikkelende wêreld om mense op te voed om omgewing te bestuur is: wildreservate omskep in beskermingsgebiede, afvalhersirkulering in huishoudins, kooperasies om organiese voedsel te produseer – herlewing van tradisionele landboumetodes, drukgroepe soos Groen Party en Vriende van Aarde dwing nywerhede om verantwoordelik teenoor die omgewing op te tree ✓✓

- Departement van Landbou – Wet op Bewaring van landbouhulpbronne – voorkom gronderosie ✓✓
- Suid-Afrika onderteken die Konvensie om Desertifikasie te beveg ✓✓
- Suid-Afrika koordineer die Valdivia groep van Desertifikasie ✓✓
- Doel: om wetenskaplike en tegnologiese samewerking te koester ✓✓

Afval bestuur ✓✓

- Die staat publiseer die Witskrif oor geïntegreerde besoedeling en afvalbestuur ✓✓
- Besoedeling voorkom deur afval koste en bevorder volhoubare ontwikkeling ✓✓
- Beoog om risikos tot menslike gesondheid en die omgewing te verminder deur die oorsake van besoedeling te elimineer in plaas daarvan om die simptome te behandel ✓✓
- Radioaktiewe Afvalbestuurbeleid en strategie – poog om 'n komprehensiewe radioaktiewe afval owerheidsraamwerk te stig ✓✓
- September 2002 – ooreenkoms geteken oor regulasies gestel deur die owerheid rakende plastieksakke ✓✓
- Februarie 2004 – motorbandindustrie kom ooreen om spesifieke teikens rakende die versameling en hergebruik van ou bande ✓✓
- DOET implimenter die Nasionale Afvalbestuur Strategie / Projek ✓✓
- Vernaamste komponente: afvalinligting, gesondheidsorg afvalherwinning en kapasiteitbou ✓✓
- Voorbeelde: brandstof en voertuigbelasting, heffings op afval, verkeersophoping koste, emissie-permitte en herwinning ✓✓

3. MARKTE

- Gedryf deur eiebelang – impliseer dat omgewing deur mense vir eie gewin gebruik – weeg marginale koste op teen voordele. ✓✓
- Volhoubaarheid bereik in vrye mark tot mate waarin omgewingsvriendelike tegnologie in produsente se private belang is ✓✓
- Sosiale belang (koste en voordele) in benutting van omgewing – nie net koste van produsent / verbruiker wat direk geraak word nie, maar vir huidige en toekomstige gebruik (aardverwarming) ✓✓

Markmislukking: redes ✓✓

- Omgewing is gemeenskaplike hulpbron (lug en oseane) ✓✓ globale gemeenskaplike goedere is nie-uitsluitbaar – raak skaars (wild en vis) word oorbenut ✓✓
- Eksternaliteite ✓✓ 'n besoedelde omgewing waar koste gedra word deur ander mense – hoe groter die koste, hoe laer die vlak van sosiale doeltreffende opbrengs – lugbesoedeling deur besighede kan nie gestop word omdat die lug nie aan jou behoort nie ✓✓
- Gebrek aan kennis ✓✓ onbewuste skade aan omgewing (spuitkannetjies se effek op osoonlaag se vernietiging) ✓✓
- Traak-my-nie-agtigheid ✓✓ voortsitting van skadelike pratyke – laat dit aan nageslag oor om oor uitwerking op omgewing te bekommer. ✓✓

Optimale markoptrede ✓✓

- Markmeganisme het misluk as markkragte nie daarin slag om omgewing in stand te hou nie ✓✓
- Alle koste en voordele nie ingesluit in markprys nie – hoeveelhede geproduseer en verbruik nie voldoende nie ✓✓

Private sektor betrokkenheid ✓✓

- Verskeie liggame is betrokke in bewaring aktiwiteite om volhoubaarheid te verseker – kontreek op bewaring, wildlewe en die algemene omgewing ✓✓
- Voorbeelde: Voëllewe Suid-Afrika, Wildlewe en Omgewingsgemeenskap, Wêreldwye Wildlewe Fonds Suid-Afrika, Groentrust ✓✓

Hersirkulering ✓✓

- Voorbeelde: gehersirkuleerde papier, ‘Collect-a-Can’ ✓✓

Markverwante oplossings verwys na ‘n stel maatreëls ontwerp om die prysmeganisme te akkommodeer en die effek te verbeter ✓✓
 Kan gebaseer word op aansporings wat besoedelaars belas of laat betaal volgens die omvang van die skade wat hulle aangerig het ✓✓

Maks 30

Internasionale ooreenkomste ✓✓

Identifisering en verduideliking van ooreenkomste/protokolle (Maks 6).
 Motivering vir sukses of mislukking (Maks 4)

GEVOLGTREKKING

Drukroepe soos die Groenparty en Vriende van die Aarde het nywerhede gedwing om bestuurders aan te moedig om omgewingsverantwoordelikheid te integreer in hul sakebesluitneming. ✓✓
 (Aanvaar enige ander relevante gevolgtrekking)

Maks 2

Gebruik die volgende assesseringstabel saam met die bogenoemde om die bespreking te assesseer:

PUNTE	INTERPRETASIE VAN ONDERWERP
0	Kandidaat toon geen begrip van die onderwerp nie.
1	Kandidaat toon 'n mate van begrip vir die onderwerp, maar laat belangrike aspekte van die onderwerp uit. (1–15)
3	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, maar verbind nie die feite met die onderwerp nie. (16–30)
5	Kandidaat interpreteer die onderwerp korrek, en verbind die feite met die onderwerp. (31–45)

Maks 5

[50]

TOTAAL AFDELING C: 100
GROOTTOTAAL: 300